

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

аксесуари, манера рухатися – усе це несе інформацію про соціальний статус, професію, цінності людини. Наприклад, в арабських країнах надто відвертий одяг може бути сприйнятий як провокація або неповага до культурних норм, у той час як у західних країнах – як прояв індивідуальності [3, с. 212-213].

У професійній міжкультурній взаємодії – у дипломатії, бізнесі, освіті, туризмі, перекладі – відсутність знання про невербальні відмінності може призводити до серйозних наслідків: утрата домовленості, конфлікти, зіпсовані ділові стосунки. Тому розвиток міжкультурної компетентності є ключовим елементом ефективної комунікації. Вона включає як знання іншої культури, так і емпатію, гнучкість, здатність адаптувати власну поведінку до нових умов [6].

Отже, невербальна комунікація є не лише доповненням до вербального мовлення, а й самостійним каналом передачі змісту. Її вивчення та свідоме використання в міжкультурному контексті дозволяє будувати більш ефективні, толерантні й відкриті форми взаємодії. У сучасному світі, де контакт між культурами є щоденним явищем, здатність розпізнавати та правильно тлумачити невербальні знаки є однією з найважливіших навичок успішного комунікатора.

ЛІТЕРАТУРА

5. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посібник для університетів. Київ : Академія, Серія «Альма-матер», 2012. 285 с.

6. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 256 с. Режим доступу : <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/82dd5bf6-a0f9-43a5-9661-4605713b3ce3/content> (дата звернення : 26.04.2025)

7. Cultural Differences in Body Language Explained. Режим доступу : https://lumende.com/blog/cultural-differences-in-body-language-explained/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення : 25.04.2025)

8. Cultural differences in non verbal communication. Режим доступу : <https://translationsinlondon.com/cultural-differences-in-non-verbal-communication/> (дата звернення : 25.04.2025)

МОВНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ

Вікторія Правак

*студентка факультету іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

У сучасному глобалізованому світі, де люди щодня взаємодіють із представниками різних національностей, культур і мов, особливо важливим є усвідомлення ролі мовних стереотипів у процесі комунікації. Згідно з

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

дослідженнями вчених, мовні стереотипи трактуємо, як заздалегідь сформовані, часто спрощені або навіть упереджені уявлення про те, як мають говорити або поводитися люди певної етнокультурної або мовної спільноти. Вони можуть стосуватися манери мовлення, вибору слів, тем спілкування, інтонації тощо [2].

Як відомо, «своїм походженням термін «стереотип» зобов'язаний американському журналісту У. Ліппману, який вперше використав його в 1922 р. у своїй праці «Public Opinion». Беручи інтерв'ю у різних діячів і представників широкого загалу з приводу тих або інших подій, У. Ліппман звернув увагу на те, наскільки різними можуть бути погляди на одну й ту саму подію та її оцінки» [1]. Зрештою, він запропонував гіпотезу про наявність упередженості, шаблонних уявлень, які існують у свідомості людей, впливають на очікування співрозмовника, на інтерпретацію сказаного та навіть на емоційне забарвлення комунікації.

Один із важливих проявів впливу мовних стереотипів – це формування стійких уявлень про представників різних соціальних, культурних або етнічних груп. Такі уявлення можуть мати як позитивне, так і негативне забарвлення, істотно впливаючи на наше сприйняття не лише мовлення, а й поведінки та особистісних якостей співрозмовника. Наприклад, стереотипи щодо певної національної чи соціальної групи можуть спровокувати хибне тлумачення сказаного, упереджене ставлення або неправильну інтерпретацію дій. Це, у свою чергу, знижує ефективність комунікації та створює бар'єри у взаєморозумінні [2]. До того ж цікаво, що «американський психолог Гордон Олпорт дійшов висновку, що стереотипи є важливим компонентом нашого міркування, оскільки вони спрощують обробку інформації. Попри це, є і негативна сторона цієї думки, адже шаблонне мислення може призвести до дискримінації, приписуючи рису одного представника до всієї групи» [3].

Тож стереотипи суттєво впливають на наше сприйняття, «викривляючи» інформацію відповідно до наявних уявлень та внутрішніх установок. Вони діють як своєрідний фільтр, через який ми пропускаємо нову інформацію: те, що суперечить нашим переконанням – часто ігнорується, тоді як підтвердження вже сформованих уявлень – активно підкріплюється. Мовна стереотипізація здійснює відчутний вплив на сприйняття мови й комунікації в цілому. Вона визначає, як саме ми інтерпретуємо мовлення співрозмовника, зокрема його інтонацію, акцент, міміку та інші невербальні елементи [2].

У процесі спілкування ми користуємося різними мовними засобами, що відображають наше світосприйняття й уявлення про інших. Ці уявлення формуються під впливом культурного, соціального та індивідуального досвіду й безпосередньо впливають на комунікативну поведінку. Під дією мовних стереотипів у нас можуть виникати певні очікування від взаємодії з представниками різних соціальних чи етнічних груп. Наприклад, упередження щодо конкретної спільноти може визначати тон розмови, вибір слів або мовні стратегії, які ми застосовуємо у спілкуванні з її представниками [2].

Крім того, використання певних мовних конструкцій чи лексичних одиниць часто відображає наші стереотипні уявлення про рівень освіти, соціальний статус чи культурні особливості співрозмовника. Унаслідок цього відбувається несвідома

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

адаптація мовлення до очікувань, що іноді може призводити до непорозумінь або навіть конфліктів [2].

Стереотипи також впливають на вибір теми розмови або мовних образів, якими ми оперуємо. Часто ці образи є відтворенням застарілих або спрощених уявлень про певні соціальні чи етнічні групи, що може викликати напруження у міжособистісному спілкуванні, знижуючи його ефективність та порозуміння між сторонами [2].

Однак, мовні стереотипи можна подолати. Наприклад, за допомогою освіти, відкритого діалогу та залучення до міжкультурної взаємодії. Ключовим є усвідомлення того, що кожна культура та кожна особистість є унікальними, а отже – неприпустимо узагальнювати риси цілих груп на основі стереотипних уявлень. Вивчення інших мов, культур і комунікативних стилів сприяє формуванню ширшого світогляду, розвиває емпатію й міжкультурну компетентність. Такий підхід допомагає зрозуміти, що повага до людини має ґрунтуватися не на її походженні чи мовному досвіді, а на визнанні її особистісної гідності й культурної цінності.

Отже, мовні стереотипи суттєво впливають на міжкультурну комунікацію, формуючи упередження щодо сприйняття співрозмовника. Усвідомлення їхнього впливу й розвиток міжкультурної компетентності сприяють порозумінню та ефективному спілкуванню у багатокультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Ю. Роль стереотипів у масовому суспільстві. 2013. Режим доступу : <https://naub.oa.edu.ua/rol-stereotypiv-u-masovomu-suspilstvi/> (дата звернення 24.04.2025)
2. Вплив мовного стереотипу на спілкування як фактор формування взаємин. *PSYHOLOGIST : ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА*. 31 липня, 2024. Режим доступу : <https://psychologist.com.ua/vpliv-movnogo-stereotipu-na-spilkuvannya-yak-tse-vplivae-na-nashi-vzaemini/> (дата звернення 23.04.2025)
3. Кольвах Л. Як стереотипи керують нашим життям? *UNIVERSE : молодіжне інтернет-радіо*. Режим доступу : <https://universe.zp.ua/strong-jak-stereotipi-kerujut-nashim-zhittjam-strong/> (дата звернення 25.04.2025)

LANGUAGE AS IDENTITY: IMPLICATIONS FOR ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN MULTILINGUAL SOCIETIES

Rybachok S.M.

Associate professor

*Department of foreign languages and information
and communication technologies
West Ukrainian national university*

Globalization and migration have introduced new dynamics into the linguistic